

SEPA

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ

Επιμέλεια: **Κώστας Ταβλαρίδης**, Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ
Βασίλης Παναγιωτίδης, Στέλεχος Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ

*Οι οικονομικές επιπτώσεις
του SEPA για τις τράπεζες,
σύμφωνα με τα συμπεράσματα
μελέτης που πραγματοποίησε
η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα*

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εξυπηρέτηση της ελεύθερης κίνησης προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών, στον οποίο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν και να δέχονται πληρωμές σε ευρώ, με την ίδια ευκολία, ασφάλεια και κόστος που τις πραγματοποιούν σήμερα στη χώρα τους.

Για την υλοποίηση του μεγάλου αυτού στόχου βρίσκονται σε εξέλιξη δύο παράλληλες διαδικασίες, οι οποίες θα εξασφαλίσουν τις θεσμικές και τις υλικοτεχνικές προϋποθέσεις για την επιτυχία του έργου.

Το ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο (δηλαδή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο) είναι υπεύθυνο για την εναρμόνιση του νομικού και κανονιστικού καθεστώτος που αφορά τα συστήματα πληρωμών στα κράτη-μέλη, έτσι ώστε να διασφαλιστούν κατά ενιαίο τρόπο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις όλων των συναλλασσομένων στον SEPA και για το σκοπό αυτό έχει καταρτίσει την Οδηγία για τις πληρωμές στην εσωτερική αγορά, η οποία προβλέπεται ότι θα ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών μέχρι την 1η Νοεμβρίου 2009.

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες, μετά την επιτυχή υλοποίηση του μοναδικού στην ιστορία έργου της εισαγωγής του ευρώ, ανέλαβαν ξεκάθαρα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών να δημιουργήσουν τις υποδομές και να αναλάβουν τις δεσμεύσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area - SEPA). Συγχρόνως έχουν ξεκινήσει και τις διαδικασίες για τη σταδιακή αντικατάσταση και μετάπτωση των τοπικών μέσων και διαδικασιών πληρωμών σε προϊόντα SEPA.

Τα προϊόντα SEPA αφορούν τις ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων, τις κάρτες πληρωμών και – από το Νοέμβριο του 2009 – τις ηλεκτρονικές άμεσες χρεώσεις. Από το 2008, οι τράπεζες σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ θα αρχίσουν να προσφέρουν προϊόντα πληρωμών SEPA στην πελατεία τους παράλληλα με τα αντίστοιχα υπάρχοντα προϊόντα πληρωμών. Μετά από μια μεταβατική περίοδο αναμένεται ότι τα τοπικά προϊόντα πληρωμών θα πάψουν να υφίστανται και οι πάσης φύσεως πελάτες των τραπεζών θα χρησιμοποιούν πλέον μόνο τα προϊόντα SEPA, τα οποία θα διακρίνονται για την ευχρηστία, ασφάλεια και το χαμηλό τους κόστος.

Η δημιουργία όμως του SEPA προϋποθέτει, όπως προαναφέραμε, τη δημιουργία νέων υποδομών από τις τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στην προσπάθειά της να κατανοήσει τις οικονομικές επιπτώσεις που θα έχει ο SEPA, ιδίως για τις μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες, πραγματοποίησε τον Αύγουστο του 2007 μια σχετική μελέτη, περίληψη της οποίας παρουσιάζεται στη συνέχεια¹.

¹ Η μελέτη δημοσιεύτηκε στο Occasional Paper Series No 71, August 2007, της ECB και είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.ecb.int/pub/pdf/scpropos/ecbocp71.pdf>

Ειδικότερα, η μελέτη επιχειρεί να δώσει απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια θα είναι η αναμενόμενη συνολική οικονομική επίδραση που θα έχει ο SEPA στις τράπεζες;
- Πώς διαφοροποιείται για τις τράπεζες η οικονομική επίδραση ανάλογα με τα διαφορετικά σεναρία υιοθέτησης/μετάπτωσης στον SEPA;
- Ποιες θα είναι οι πιθανές οικονομικές συνέπειες του SEPA για τις τράπεζες αναφορικά με τα έσοδα και τις δαπάνες τους;
- Ποια θα είναι η κατανομή των πιθανών αλλαγών στις δαπάνες και τα έσοδα στα διάφορα μέσα πληρωμής;
- Τι είναι κυρίως αυτό που προκαλεί αυτές τις αλλαγές στις δομές των εσόδων και των δαπανών των τραπεζών;

Όπως αναφέρει η μελέτη, τα τελευταία χρόνια, μια σειρά από τράπεζες αλλά και εταιρείες συμβούλων διερεύνησαν το θέμα των επιπτώσεων που θα έχει ο SEPA στις τράπεζες και στις εταιρείες που ασχολούνται με την εκκαθάριση και το συμψηφισμό των πληρωμών.

Ο πίνακας που ακολουθεί περιέχει μια περίληψη των κατ' εκτίμηση επενδύσεων που θα γίνουν για τον SEPA για το σύνολο των τραπεζών, όπως αυτές έχουν προσεγγιστεί από τις διάφορες μελέτες. Σύμφωνα με τα στοιχεία και τις παραδοχές που έχουν ληφθεί υπόψη στις μελέτες, προκύπτει ότι η ευρωπαϊκή τραπεζική βιομηχανία θα επενδύσει για τον SEPA συνολικά και κατά μέσο όρο μεταξύ € 5.2 και € 7.7 δισεκατομμυρίων.

Πίνακας 1		
Overview of selected SEPA impact studies		
Study	Estimated SEPA investments in EUR billion	
	Low	High
Accenture/PSE Consulting (2006)	3	>8
Boston Consulting Group (2006)	0.5	5
Eurogroup/FBF (2007)	9.1	12
Iflex-solutions/Financial Insights (2006)	5.4	5.4
TowerGroup (2005)	8	8
Average	5.2	>7.7

Source: ECB illustration.

Μεθοδολογικά, η μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας βασίστηκε σε ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με τη συνεργασία ένδεκα πανευρωπαϊκών τραπεζών², παρότι επιχειρήθηκε να ληφθούν και οι απόψεις μικρότερων τραπεζών εθνικής εμβέλειας.

Οι συμμετέχουσες τράπεζες έδωσαν στοιχεία και εκτιμήσεις όσον αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις του SEPA, λαμβάνοντας υπόψη τέσσερα διαφορετικά σενάρια εξέλιξης στη δημιουργία του SEPA και για κάθε σενάριο έδωσαν στοιχεία και εκτιμήσεις όσον αφορά τις διαφορετικές κατηγορίες εσόδων και δαπανών για το κάθε μέσο πληρωμής. Ως ημερομηνία αναφοράς των στοιχείων και των υπολογισμών ελήφθη υπόψη το 2005, και όλοι οι υπολογισμοί και τα στοιχεία έγιναν με την υπόθεση ότι το περιβάλλον στο οποίο θα δραστηριοποιούνται οι τράπεζες θα είναι «κανονικό».

Τα σενάρια είναι τα εξής:

Το πρώτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Baseline”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών για την εξέλιξη των δαπανών και των εσόδων σε σχέση με το 2005, της υπάρχουσας σήμερα κατάστασης, αν δηλαδή δεν υπήρχε ο SEPA.

Το δεύτερο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Coexistence of payment schemes”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, στην περίπτωση που οι τράπεζες θα αποφάσιζαν να συνεχίσουν να προσφέρουν στην πελατεία τους τα μέσα πληρωμής τοπικού χαρακτήρα, παράλληλα με τα προϊόντα SEPA.

Το τρίτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Ideal SEPA world”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, ως προς τις δαπάνες και τα έσοδα που θα είχαν σε ένα περιβάλλον στο οποίο θα είχαν αναπτυχθεί οι υποδομές και η πελατεία θα είχε αποδεχθεί να χρησιμοποιεί μόνο προϊόντα SEPA.

Το τέταρτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“e-SEPA”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, στην περίπτωση που οι SEPA ηλεκτρονικές πληρωμές θα κυριαρχούσαν και θα μειωνόταν η χρήση των τραπεζογραμματίων.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στις δαπάνες και τα έσοδα των τραπεζών, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια εξέλιξης στη δημιουργία του SEPA, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 2.

Πίνακας 2 SEPA impact aggregate results for an average European bank including balance revenues (percentages)			
Impact	SEPA coexistence	Ideal SEPA world	e-SEPA
Revenue	-4.4	-7.6	-9.9
Cost	4.8	-1.3	-6.8
Net	-9.2	-6.3	-3.0

Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.

² Εννέα τράπεζες έδωσαν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία και δύο τράπεζες έδωσαν μόνο ποιοτικά στοιχεία.

Όπως προκύπτει από τα προηγούμενα, οι οικονομικές επιπτώσεις του SEPA στις ένδεκα πανευρωπαϊκές τράπεζες που συμμετείχαν στη μελέτη δεν είναι μεγάλες και μεταβάλλονται ανάλογα με τα σενάρια. Επίσης προκύπτει ότι το σενάριο “**Coexistence of payment schemes**”, είναι το πλέον δυσμενές για τις τράπεζες, ενώ το καλύτερο σενάριο είναι το “**e-SEPA**”.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στα έσοδα των τραπεζών και για κάθε μέσο πληρωμής, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 3.

Πίνακας 3				
SEPA revenue impact by payment instrument				
SEPA revenue impact	Baseline	SEPA coexistence (% index)	Ideal SEPA world (% index)	e-SEPA world (% index)
1. Transaction revenue				
1.1. Transaction fees				
1.1.1. Cash	3.3	3.3	3.4	3.9
1.1.2. Direct debits	12.7	12.5	12.5	12.3
1.1.3. Credit transfers	19.3	19.0	17.3	15.0
1.1.4. Card payments	27.7	25.6	26.0	25.7
1.1.5. Cheque payments	3.1	3.0	2.8	2.2
1.1.6. Priority payments	1.5	1.5	1.3	1.1
1.1.7. Additional/value added services	2.1	2.2	2.2	2.5
1.2. Float and value dating	10.8	10.2	9.5	9.1
1.3. Processing special cases	7.1	7.1	7.1	7.1
2. Distribution and maintenance	14.6	14.5	14.5	14.6
3. Balance revenue	57.9	54.1	51.2	50.6
Total revenue	159.8	152.7	147.7	144.1
Total revenue (% change)		-4.4	-7.6	-9.9
<i>Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.</i>				

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 3, οι επιπτώσεις του SEPA στα έσοδα των τραπεζών επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο το κάθε μέσο πληρωμής. Επισημαίνεται η μη διαφοροποίηση των εσόδων των Άμεσων Χρεώσεων σε αντίθεση με τη μείωση των εσόδων στις Μεταφορές Πιστώσεων.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στις δαπάνες των τραπεζών και για κάθε μέσο πληρωμής, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 4.

Πίνακας 4				
SEPA cost impact results by payment instrument				
SEPA cost impact	Baseline	SEPA coexistence (% index)	Ideal SEPA world (% index)	e-SEPA world (% index)
1. Transaction and processing				
1.1. Cash	14.7	15.00	14.6	14.0
1.2. Direct debits	5.4	5.8	5.5	4.6
1.3. Credit transfers	11.3	12.1	10.8	9.6
1.4. Card payments	12.9	13.1	13.3	13.3
1.5. Cheque payments	5.8	5.8	4.7	4.1
1.6. Priority payments	0.4	0.4	0.4	0.3
1.7. Additional/value added services	1.8	1.9	1.9	2.0
2. Distribution and maintenance	20.2	21.6	20.2	18.5
3. IT systems and development	10.4	12.0	10.7	10.5
4. Overheads	17.1	17.0	16.7	16.2
Total cost	100.0	104.8	98.7	93.2
Total cost (% change)		4.8	-1.3	-6.8
<i>Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.</i>				

Επίσης, σύμφωνα με τη μελέτη φαίνεται ότι με την πάροδο του χρόνου θα υπάρξουν δύο αντίθετες τάσεις. Η μία αφορά την αύξηση του ανταγωνισμού που θα προκύψει από τη σταδιακή ενοποίηση των επιμέρους εγχώριων αγορών και η άλλη αφορά τη μείωση του κόστους που θα προκύψει από το ότι οι τράπεζες θα μπορούν να εξυπηρετούν την πελατεία τους σε πανευρωπαϊκό επίπεδο με ενιαία συστήματα.

Όπως προαναφέραμε, τα στοιχεία της μελέτης αφορούν πανευρωπαϊκές τράπεζες, πλην όμως η κάθε τράπεζα θα πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται, να τα αξιολογήσει και να προβληματιστεί για τις οικονομικές επιπτώσεις που θα επιφέρει ο SEPA στη λειτουργία της, ώστε να λάβει και τις κατάλληλες επιχειρηματικές αποφάσεις.